

Suomen kestävän
kehityksen toimikunta

Finlands kommission
för hållbar utveckling

Finnish National Commission
on Sustainable Development

Kestävän kehityksen toimikunnan kokous

Aika 7.2.2022 klo 13.00–14.30

Paikka MsTeams

Aihe Agenda2030 tiekartan hyväksyminen

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja, pääministeri Sanna Marin avasi kokouksen ja toivotti toimikunnan jäsenet tervetulleiksi vuoden ensimmäiseen kokoukseen. Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari korvaa puheenjohtajistossa aiemman varapuheenjohtaja Krista Mikkosen. Puheenjohtaja Marin sanoi, että strategiakeskustelu ja toimeenpanokeskustelu tulee jatkumaan myös seuraavassa kokouksessa 10. maaliskuuta. Seuraavassa kokouksessa hallitus kertoo myös siitä, miten se on edennyt Agenda2030:n toimeenpanossa, sekä hallituksen kestävyystiekartan valmistelusta.

Ministeri Kari kertoi ajankohtaisista aiheista kuten ilmastovuosikertomuksesta sekä biodiversiteettistrategian valmistelusta. Ministeri Kari kiitti toimikunnan jäseniä osallistumisesta yli vuoden kestäneeseen Agenda2030 tiekartan valmisteluun. Hän sanoi, että toimikunnan tiekarttatyö tuo merkittävän lisän käynnissä olevaan hallituksen työhön. Tiekartassa tärkeää on erityisesti se, että se tarkastelee kestävyysaasteita kuuden muutosalueen kautta konkreettisella tavalla. Tärkeää on myös se, että tiekartassa käsitellään Suomen globaalia vastuuta. Ministeri painotti myös, että tiekartan ja kuuden muutosalueen merkitys on myös ylivaalikautisuudessa: toimikunnalla on tärkeä tehtävä huolehtia siitä, että työ tiekartan tunnistamisessa teemoissa jatkuu myös tulevilla vaalikausilla. Ja tietysti oleellista on koko yhteiskunnan osallistaminen kestävyystyöhön muutosalueiden kautta. Ministeri sanoi lopuksi, että kaikessa tekemisessä on syytä pitää kirkaana mielessä ydinasia, eli miksi kestävyystyötä tehdään: jotta varmistaisimme Suomen ja suomalaisten hyvinvoinnin nyt ja tulevaisuudessa sellaisella tavalla, joka huomioi maapallon kantokyvyn rajat. Pitää myös muistaa, että Suomen ja suomalaisten hyvinvointi on vahvasti kytköksissä hyvinvointiin muualla maailmassa; jos toimimme tämän mukaisesti, niin silloin olemme oikealla polulla.

2 Agenda2030 tiekartan hyväksyminen

Pääsihteeri Sami Pirkkala esitteli tiekartan ja johdatteli keskusteluun.

Tiekartta tukee nykyisen ja seuraavan hallituksen kestävyystyötä auttaen ymmärtämään järjestelmänäkökulmasta Suomen kestävyysaasteita ja niiden ratkaisuja. Tiekartan tarkoituksena on viitoittaa tietä sille, miten Suomi saavuttaa kaikki Agenda2030:n tavoitteet.

Tiekartta on hyvä pohja toimikunnan työlle tulevina vuosina. Puhe kestävästä kehityksestä on usein käsitteellistä, ja se tekee siitä vaikeasti ymmärrettävää. Kestävyysaasteista pitää puhua selkokielellä ja konkreettisesti, tämä tiekartta auttaa siinä. Työn lähtökohta oli Suomen tilanne Agenda2030:n toimeenpanossa, ja se miten Suomi saavuttaa

tavoitteet. Siksi kuusi muutosaluetta keskittyvät Suomeen ja Suomen muutostarpeisiin. Suomen tulee kuitenkin kantaa myös globaalia vastuuta ja tukea muita maita Agenda2030 toimeenpanossa. Kuudessa muutosalueessa globaalia vastuuta ja globaaleja vaikutuksia tarkastellaan ensisijaisesti jalanjälkinäkökulmasta: päähuomio on siinä, ettei kotimaisilla toimilla aiheuteta vahinkoa muualla maailmassa tai siirretä negatiivisia vaikutuksia muihin maihin. Tiekartan kokonaisuudessa "Tuki Agenda2030 toteutumiselle globaalisti" päähuomio on kädenjäljessä: miten synnytämme positiivisia, Agenda2030 toimeenpanoa tukevia vaikutuksia muualla maailmassa, ennen kaikkea kehittyvissä maissa.

Tiekartta laadittiin laajasti osallistaen kevään ja syksyn 2021 aikana, esiselvitys tehtiin jo syksyllä 2020. Tiekartan laadinnan prosessi on esitetty kokonaisuudessaan tiekartan liitteinä.

Joulukuussa pidettiin toimikunnan työpaja, jossa käsiteltiin tiekartan luonnosta. Teksti lähetettiin toimikunnalle kirjallisille kommenteille ja pääsihteeristö sai runsaasti kommentteja, yhteensä 800 kommenttia asiakirjassa. Suurin osa pienehköjä tarkennuksia, jotka on saatu huomioitua. Kokouksessa tänään käsittelyssä olevaan versioon tuli muutamia kommentteja. Lisäksi huomattiin, että yksi kappale oli jäänyt kirjaamatta ylikulutavien rakenteiden osalta. Tämä kappale lisätään tiekarttaan. Lisäksi tehdään ne vähäiset korjaukset, joita pääsihteeristö sai luonnokseen.

Tiekartta liitteineen toimitetaan hallitukselle, jolta toimikunta sai toimeksiannon. Näin saatetaan päätökseen tiekartan valmisteluprosessi. Pääsihteeristö laatii hallituksen kestävyystiekarttaan lyhyen tekstin, jossa tarkastellaan muutosalueiden ja hallituksen kestävyystiekartan tavoitteiden ja toimeenpanon yhteyskohtia.

Puheenjohtaja avasi keskustelun Agenda2030 tiekartasta:

Toimikunnan jäsenet kiittivät toisiaan sekä pääsihteeristöä isosta työstä. Lisäksi kuultiin kiittäviä puheenvuoroja osallistavasta ja laajasta prosessista, jossa jäsentahoja on kuultu. Valittuja muutosalueita pidettiin relevantteina nyt ja tulevaisuudessa.

Tiekartan perustumista tieteelliselle tiedolle kiiteltiin. Tiekartta on suuri läpimurto siinä, kun mietitään missä Agenda2030:sa on kyse: useat ajattelevat, että Suomessa olemme kestävä kehityksen kannalta valmiita ja saavuttaneet kaiken, mutta tiekartta osoittaa päinvastaista. Agenda2030 tiekarttatyö alleviivaa sitä, missä pitää asioita tehdä paremmin. Paikka paikoin kunnianhimon taso olisi voinut olla jopa korkeampi, todettiin. Tiekartta osoittaa, että yhteiskunnan on muututtava.

Dialogi on ollut yhtä tärkeä kuin prosessi ja työn aikana tehtyä dialogia tulee jatkaa. Monet jäsentahot painottivat, että nyt on aika päästä eteenpäin toimeenpanoon.

Ministeriöiden puheenvuoroissa otettiin esiin se, että toimikunnan Agenda2030 tiekartta tukee myös ministeriöiden työtä. Tiekartta sai kiitosta mm. siitä, että hyvinvointitalous on keskeisesti huomioitu tiekartassa. Lisäksi ekososiaalisen sivistyskäsityksen sisällyttäminen tiekarttaan kiiteltiin; ilman hyvinvoivaa maapalloa ei ole muutakaan hyvinvointia. Myös huomion kohdistaminen "Hyvinvointi, terveys ja yhteiskunnallinen osallisuus" muutosalueessa ennaltaehkäisyyn sekä resilienssin vahvistamiseen on oikea.

WWF tuki tiekartan hyväksymistä, mutta esitti täydentävän lausuman jättämistä ylikulutuksesta. Tiekartassa ei ole WWF:n mukaan riittävän selvästi todettu, että haluaisimme päästä kulutuksen osalta kestävä tasolle: mikäli ylikulutettavia malleja jatketaan ei kestävä kehitys toteudu. WWF:n täydentävä lausuman lisääminen sai kannatusta.

Puheenvuoroissa nostettiin esille poikkihallinnollisen ja ylisektoriaalisen työn merkitys kestäväen kehityksen kysymysten ratkaisuisissa. Nostettiin esiin myös lasten oikeudet ja esimerkiksi lapsibudjetoinnin tärkeys. Puheenvuoroissa peräänkuulutettiin myös toimeenpanovaiheessa työn seuranta ja mittariston kehittämistä.

Tiekartan hyväksyminen:

Puheenjohtaja, pääministeri Sanna Marinin johdolla hyväksyttiin Agenda2030 tiekartta. Tiekarttaan lisätään vielä WWF:n täydentävä lausuma ja tehdään muutamat esille nousseet korjaukset.

3 Agenda2030 tiekartan muotoilu kansalliseksi kestäväen kehityksen strategiaksi

Pääsihteeri Sami Pirkkala esitteli pääsihteeristön ajatuksia strategiasta.

Edellinen kestäväen kehityksen strategia tehtiin vuonna 2013, ja se uudistettiin vuonna 2016 linjaan Agenda2030 kanssa. Uusi kansallinen strategia perustuu siihen, miten Suomi saavuttaa Agenda2030 tavoitteet. Uusi strategia sisältää muutosteorian, jota tulemme seuraamaan.

Pääsihteeristö ehdottaa, että visio pysyy samana kuin ennen: "Luonnon kantokyvyn turvaava, hyvinvoiva ja globaalisti vastuullinen Suomi". Sihteeristön ajatus on, että strategia ulottuu vuoteen 2030. Välitarkastelu tehdään vuonna 2025, jolloin tarkastellaan sitä, miten toimeenpano on edennyt ja ovatko muutosalueet ja niihin kirjatut toimet edelleen relevantteja.

Strategiaosuuden pituus olisi vain noin 3 sivua. Strategia sanoittaa ja jäsentää Suomen kestäväen kehityksen haasteita ja ratkaisuja järjestelmänäkökulmasta. Se toimii välineenä koko yhteiskunnan osallistamiselle kestäväen kehityksen työhön, ja kuuden muutosalueen toimeenpanolle yhteiskunnassa. Tärkeää on ylivaalikautisuuden vahvistaminen ja tien viitoittaminen tulevien hallitusten kestävyystyölle. Strategia kytkee toimikunnan jäsenet muutosalueisiin ja niiden toimeenpanoon. Strategiassa kerrotaan, miten strategiaa seurataan ja arvioidaan, mitkä ovat toimeenpanon keskeiset mekanismit ja miten viestintä tukee uuden strategian toimeenpanoa. Strategian toimeenpanon yhteydessä voidaan selvittää toimikunnan rakenteen kehittämistä siten, että se parhaiten tukee toimeenpanoa.

Käytiin keskustelu tiekartan muuntamisesta strategiaksi.

Toimikunnassa korostettiin, että toimenpideaskeleiden tulee olla sopivia, realistisia ja aikajänteen sellainen, että toteuttaminen on mahdollinen. Välitarkastelua vuonna 2025 pidettiin hyvänä asiana. Monet toimikunnan jäsentähot esittivät huolensa sihteeristön resurssien vähyden takia. Strategia on suunnitelma, minne olemme menossa, ja myös toimintatapoja tulisi strategiassa painottaa: työskentelemme yhdessä: yhdessä työskennellen voimme kasvattaa vaikuttavuutta.

Toimikunnan rakenteen muutos sai myös kannatusta. Rakenteen uudelleen järjestämisen kautta voidaan saavuttaa uutta kykyä muutokseen ja dialogin lisäämiseen. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus (LNOB) tulee pitää mukana sekä nuorten ja lasten osallisuus turvata jatkossa.

4 Uuden strategian (Agenda2030 tiekartan) toimeenpano

Apulaispääsihteeri Marja Inananen esitteli pääsihteeristön alustavat ajatukset toimeenpanosta.

Kun strategia hyväksytty, se kannattaisi purkaa jollain tavalla suunnitelmaksi: miten eri kohtia ryhdytään toimeenpanemaan, ketkä toimeenpanevat ja millä aikajänteellä kirjauksia aletaan muuntaa todeksi. Pääsihteeristöllä on koordinaatiovastuu ja käsitys toimeenpanon etenemisestä, mutta varsinainen toimeenpano koko toimikunnan ja muun yhteiskunnan harteilla. Toimikunnan rakennetta on mahdollista kehittää palvelemaan uutta strategiaa. Yksi keskeinen toimeen mekanismi tulee varmasti jatkossakin olemaan toimenpidesitoumukset. Sitoumus2050 palvelu tulisi pääsihteeristön mielestä uudistaa palvelemaan uutta strategiaa.

Kansallinen seuranta ja arviointijärjestelmä tulisi uudistaa palvelemaan uutta strategiaa ja sen toimeenpanoa. Seurantaa tulisi viedä siihen suuntaan, että toimikunnalla olisi indikaattorit jotka kuvaavat muutosta kussakin muutosalueella.

Tärkeässä osassa toimeenpanossa on viestintä. Olisi hienoa, jos uusi kansallinen kestävä kehityksen strategia huomioitaisi kaikkien toimikunnan jäsenten viestinnässä ja sisällöissä ja se konkreettisesti jalkautuisi viestintäkanaviinne. Toimeenpano ja viestintä voisi alkaa yhteisestä ulostulosta huhtikuussa. Toinen isompi viestintäponnistus olisi kesän korvalla Tila ja tulevaisuus tilaisuus, jossa voidaan syventyä uuteen strategiaan ja kertoa konkreettisesti siitä työstä, jota toimikunta jo tekee ja aikoo tulevaisuudessa tehdä strategian toimeenpanemiseksi. Tärkeää olisi, että strategiasta ja kuudesta muutosalueesta viestitään myös poliittisille päättäjille ja puolueille; pääsihteeristö on kaavaillut keväälle kierrosta puolue toimistoihin niin, että mukana olisi pääsihteeristön lisäksi toimikunnan jäseniä.

Myöskään joulukuun työpajassa esiin nostettua ajatusta taloudellisten vaikutusten ja potentiaalisen selvittämisestä ei olla unohdettu. Tällainen ehkä kannattaisi tehdä näin toimeenpanon alkuvaiheessa, mutta tähän VNK:sa ei ole vielä tällä hetkellä varattua resursseja.

5 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja, pääministeri Sanna Marin päätti kokouksen ja kertoi, että keskustelua toimeenpanosta jatketaan seuraavalla kerralla 10.3.